

Θεματική Ενότητα: Ποιος νομίζεις ότι είσαι; – Ταυτότητα

Κεφάλαιο εργασίας 3: Εμείς και οι άλλοι - η ταυτότητα ως εργαλείο ένταξης και αποκλεισμού

Τι είναι κομμάτι μου και τι όχι; Ποιος είναι μέλος της ομάδας και ποιος δεν είναι; Το κεφάλαιο αυτό βοηθά τους μαθητές να αναλογιστούν τις ευαίσθητες προεκτάσεις μιας τέτοιας διατύπωσης και να σκεφτούν με ποιους τρόπους, καθώς οικοδομούν την ταυτότητά τους, προβαίνουν σε διακρίσεις και επιλέγουν να συμπεριλάβουν κάποια πράγματα στην ταυτότητά τους και να αποκλείσουν άλλα. Μολονότι είναι σημαντικές οι διαδικασίες ταύτισης και διαφοροποίησης και συμβάλλουν στο να μας κάνουν αυτό που είμαστε, πρέπει πάντα να επαγρυπνούμε ούτως ώστε η διαφοροποίησή μας να μην συνιστά αποκλεισμό ή απαξίωση των άλλων ανθρώπων.

Προειδοποίηση: Λάβετε υπόψη ότι η ενότητα αυτή περιέχει συνδέσμους προς ιστοτόπους όπως το YouTube. Το περιεχόμενο των εξωτερικών ιστοτόπων υπόκειται σε αλλαγές και πρέπει να ελέγχεται ώστε να διασφαλίζεται η καταλληλότητά του για τους μαθητές.

Μαθησιακοί στόχοι του κεφαλαίου

Οι μαθητές σας θα είναι σε θέση

- Να αξιολογήσουν τη διαφορά ανάμεσα στη διαφοροποίηση και τον αποκλεισμό κατά τη διαμόρφωση των ταυτοτήτων
- Να συνειδητοποιήσουν πόσο ευαίσθητο μπορεί να γίνει το θέμα της ταυτότητας όταν επιβάλλεται μια αυστηρά καθορισμένη άποψη για αυτήν και πόσο εύκολα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πολιτικούς λόγους
- Να κατανοήσουν πώς μπορεί μία υπηκοότητα να ενσωματώνει διαφορετικές ταυτότητες και μια ευέλικτη αίσθηση εθνικής συνείδησης.

Συνοδευτικό Υλικό

Πηγή 10	Άρθρο (με ηχογραφήσεις) για τη ρωσική μειονότητα που διαμένει στη Λετονία
Πηγή 11	Απόσπασμα από την «Επιστολή στον Βασιλέα» του Destrées, σύμβολο του Φρανκισμού για την ισπανική γλώσσα· άρθρο για τη γαλλική γλώσσα
Πηγή 12	Κάρτες και χάρτης του Μόσταρ, κάρτα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, αφίσα της σοβιετικής προπαγάνδας· βιντεοσκοπημένη συνέντευξη σχετικά με την Αλσατική ταυτότητα
Πηγή 13	Απόσπασμα από βιβλίο για τη ζωή των Εβραίων στη ναζιστική Γερμανία· εικόνες «ανθρώπινων ζωολογικών κήπων»

Δραστηριότητα τάξης 1: Αυτά που μας κάνουν να ανήκουμε (Μέρος 1)

Αυτό που ο καθένας αντιλαμβάνεται και κατανοεί σχετικά με το τι μας δίνει μια εθνική ταυτότητα είναι ένα περίπλοκο ζήτημα και διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο. Οι διαφορές στις απόψεις μας μπορεί να δημιουργούν ιδιαίτερες δυσκολίες όταν αφορούν διαφορετικές εθνότητες που διαμένουν στην ίδια χώρα. Δείτε μαζί με τους μαθητές σας ένα μέρος του ακόλουθου βίντεο (από

ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

το 6:52 έως το 10:00) που μιλά για τη ρωσική μειονότητα που διαμένει στη Λετονία. Το απόσπασμα αυτό είναι μια καλή εισαγωγή για να παρουσιάσετε στους μαθητές σας την περίπλοκη αυτή κατάσταση, την οποία θα τους ζητήσετε να αναλύσουν σε μεγαλύτερο βάθος στην επόμενη δραστηριότητα.

https://www.youtube.com/watch?v=QGQm_OKRcLI

Πηγή: Deutsche Welle

Δραστηριότητα σε ομάδες 1: Αυτά που μας κάνουν να ανήκουμε (Μέρος 2)

Χωρίστε την τάξη σας σε μικρές ομάδες, ζητήστε τους να διαβάσουν το απόσπασμα στην Πηγή 10 και ακούστε τις ηχογραφήσεις. Ζητήστε από τις ομάδες να απαντήσουν τις ακόλουθες ερωτήσεις, οι οποίες περιλαμβάνονται επίσης στην πηγή:

- Ποια είναι τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα μέλη της ρωσικής μειονότητας στη Λετονία;
- Πώς έχει συμβάλει η Ιστορία στην κατάσταση που επικρατεί στη χώρα αυτή τη στιγμή;
- Πώς αντιδρά η κυβέρνηση της Λετονίας σε αυτή την κατάσταση;
- Τι θα πρότειναν οι μαθητές σας για να επιλυθούν κάποια από τα προβλήματα;

Ζητήστε από τις ομάδες να μιλήσουν για τις απαντήσεις τους σε μια συζήτηση στην τάξη.

Δραστηριότητα τάξης 2: Η γλώσσα μου, η ταυτότητά μου;

Σε ποιο βαθμό καθορίζει η γλώσσα που μιλάμε το ποιο είμαστε; Οργανώστε με τους μαθητές σας μια συζήτηση στην τάξη με θέμα τη γλωσσική πολυμορφία και το αν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή τους. Στο σπίτι τους μιλάνε διαφορετική γλώσσα από ό,τι στην τάξη; Πόσο εύκολη ή δύσκολη είναι η κατάσταση για εκείνους; Επηρεάζει καθόλου την οικογένεια ή τους φίλους τους;

Ως συνέχεια αυτής της δραστηριότητας, ζητήστε από τους μαθητές σας να σκεφτούν κάποιες ερωτήσεις που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να πάρουν συνέντευξη από μέλη της οικογένειάς του και να τους ζητήσουν να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους όσον αφορά τη γλωσσική πολυμορφία. Θα μπορούσαν να ηχογραφήσουν τις συνεντεύξεις και να τις ακούσετε όλοι μαζί στην τάξη, έτσι ώστε να μπορέσουν οι μαθητές να συγκρίνουν και να αντιπαραβάλουν τα ζητήματα που προκύπτουν.

Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε παραδείγματα από την Ιστορία, τα οποία θα βρείτε στην Πηγή 11, για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να εμβαθύνουν στη σχέση μεταξύ γλώσσας και

ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ταυτότητας. Αξιολογήστε τις σκέψεις των μαθητών σας όσον αφορά τα παραδείγματα αυτά. Ποιες είναι οι σκέψεις τους για τη γλωσσική πολυμορφία στη χώρα τους; Αναλογιστείτε την κατάσταση στο πλαίσιο της δικής σας χώρας.

Δραστηριότητα τάξης 3: Επιτυχία στις εξετάσεις: ανήκεις πραγματικά;

Υπάρχουν στη χώρα σας «εξετάσεις απόκτησης υπηκοότητας» όπως αυτές της Λετονίας που είδαμε στη Δραστηριότητα στην τάξη 1; Πρέπει να εξηγήσετε στους μαθητές σας ότι, παρόλο που οι «εξετάσεις απόκτησης υπηκοότητας» συνήθως αφορούν τους μετανάστες, υπάρχουν περιπτώσεις, όπως η περίπτωση της Λετονίας, στις οποίες καλούνται να δώσουν τις εξετάσεις αυτές και άνθρωποι που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει σε μια χώρα, αλλά έχουν διαφορετική εθνοτική και πολιτιστική προέλευση. Οι εξετάσεις αυτές δημιουργούν ερωτήματα. Κατά πόσο είναι σωστό να γίνονται; Σέβονται τις διαφορετικές ταυτότητες των ανθρώπων; Ποιες επιδράσεις ενδέχεται να έχουν στη συνύπαρξη των ανθρώπων που διαμένουν σε χώρες με διάφορες εθνότητες και πολιτισμούς;

Για να βοηθήσετε τους μαθητές σας να δώσουν τις δικές τους απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα, οργανώστε μια υποθετική εξέταση για την απόκτηση υπηκοότητας με τη μορφή παιχνιδιού ρόλων. Θα χρειαστεί να βρείτε αντίγραφο της αντίστοιχης εξέτασης που χρησιμοποιείται στη χώρα σας. Ζητήστε από τους μαθητές σας να τη διαβάσουν και έπειτα χωρίστε τους σε ομάδες. Ζητήστε τους να προετοιμάσουν τα επιχειρήματα που θα παρουσιάσουν αργότερα στις άλλες ομάδες. Το παιχνίδι ρόλων περιλαμβάνει τους εξής χαρακτήρες:

- Κρατικός υπάλληλος απευθυνόμενος σε μετανάστες
- Κρατικός υπάλληλος απευθυνόμενος σε μειονότητα που διαμένει στη χώρα
- Μετανάστης απευθυνόμενος στο κράτος
- Εκπρόσωπος της εθνικής μειονότητας απευθυνόμενος στο κράτος

Τα επιχειρήματα των μαθητών πρέπει να απαντούν στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Από τι αποτελείται αυτή η εξέταση;
- Γιατί πρέπει κανείς να τη δώσει;
- Γιατί δεν πρέπει να τη δώσει;

Στο τέλος της δραστηριότητας, αξιολογήστε πώς νιώθουν τώρα οι μαθητές σας σχετικά με το πώς μπορεί μια χώρα να φιλοξενήσει διάφορες εθνότητες.

Παραδείγματα από την Ιστορία

Για να εμβαθύνετε την κατανόηση των μαθητών όσον αφορά τη σχέση μεταξύ ιθαγένειας και εθνικότητας, ζητήστε τους να ρίξουν μια ματιά τα παραδείγματα της Πηγής 12 και να δουν πώς οι έννοιες αυτές κάποιες φορές συνυπάρχουν ομαλά και κάποιες φορές συγκρούονται. Χρησιμοποιήστε τις ακόλουθες επεξηγήσεις και ερωτήσεις που περιλαμβάνονται και στην πηγή:

- Η Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία ήταν μια πολιτική οντότητα (1867-1918) αποτελούμενη από πολλές διαφορετικές εθνότητες, την οποία τελικά διαδέχθηκαν τα νέα εθνικά κράτη των αρχών του 20ού αιώνα. Ποια στοιχεία πολιτιστικής και εθνοτικής πολυμορφίας είναι εμφανή στην κάρτα του Μόσταρ που χρονολογείται περίπου στο 1900 και στην κάρτα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου;
- Στην πρώην Σοβιετική Ένωση, η προπαγάνδα χρησιμοποιήθηκε για να δημιουργηθεί η

ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

εντύπωση μιας Ομοσπονδίας πολλών εθνικοτήτων που συνυπήρχαν εντός της κοινής σοβιετικής ταυτότητας. Η αφίσα αυτή δείχνει νέους πολίτες της Σοβιετικής Ένωσης διαφορετικών εθνοτικών προελεύσεων. Ποιο μήνυμα προσπαθεί να μεταδώσει η αφίσα αυτή; Πιστεύετε ότι ένα πολιτικό καθεστώς μπορεί να δημιουργήσει μια νέα ταυτότητα για ένα κράτος και να κάνει έναν ολόκληρο πληθυσμό να την ενστερνιστεί;

- Η Αλσατία βρίσκεται στην καρδιά της Ευρώπης, ανάμεσα στη Γαλλία και τη Γερμανία. Η ιστορία της υπήρξε ταραγμένη και συχνά τραγική λόγω της στρατηγικής θέσης της ανάμεσα σε αυτά τα ισχυρά έθνη. Η εθνική κυριαρχία επί του εδάφους της άλλαξε τέσσερις φορές τα τελευταία 150 έτη. Παρακολουθήστε, στο ακόλουθο βίντεο, έναν ηλικιωμένο να μιλά για την ιστορία της Αλσατίας, και σκεφτείτε πώς οι διαδοχικές αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων και την αίσθησή τους ότι ανήκουν κάπου.

Δραστηριότητα τάξης 4: Πώς χρησιμοποιείται ορισμένες φορές η ταυτότητα για να διαιρεί τον λαό και να πυροδοτεί το μίσος;

Οργανώστε μια συζήτηση για τον κοινωνικό αποκλεισμό με τους μαθητές σας και βοηθήστε τους να προσδιορίσουν και να χαρακτηρίσουν τα διαφορετικά στάδια της διαδικασίας του αποκλεισμού λόγω της ταυτότητας. Βοηθήστε τους να φανταστούν τη διαδικασία σχεδιάζοντας μια γραμμή που δείχνει τα διάφορα στάδια από το λιγότερο στο περισσότερο έντονο:

- διαφοροποίηση (ή ταύτιση με τον άλλο)
- διαχωρισμός (ή απομόνωση)
- διακρίσεις
- εξόντωση

Για κάθε στάδιο, ζητήστε από τους μαθητές να βρουν ένα σύγχρονο παράδειγμα και ένα ιστορικό παράδειγμα. Μπορούν να χρησιμοποιήσουν θέματα που έχουν μελετήσει και/ή τις παρακάτω περιπτώσεις. Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε ένα μόνο παράδειγμα (όπως η εξόντωση των Εβραίων της Ευρώπης από τους Ναζί) και να προσδιορίσετε τα συγκεκριμένα μέτρα που λήφθηκαν σε κάθε ένα από τα στάδια (π.χ. κίτρινο αστέρι, γκέτο, απέλαση, κτλ.).

Στα σύγχρονα παραδείγματα μπορείτε να συμπεριλάβετε τα εξής: γκετοποιημένες πόλεις, διακρίσεις κατά των Ρομά σε ορισμένες χώρες της ΕΕ, προκαταλήψεις κατά των ομοφυλόφιλων, εξτρεμιστικά κινήματα κατά των μεταναστών, συνεχιζόμενες εθνοτικές συγκρούσεις. Σκεφτείτε παραδείγματα κοινωνικού αποκλεισμού στη χώρα σας και χρησιμοποιήστε τα στην τάξη.

Χρησιμοποιήστε την Πηγή 13 με τους μαθητές σας για να εξετάσετε κάποιες περιπτώσεις ταύτισης, διαχωρισμού, διακρίσεων και εξόντωσης ανθρώπων στην Ιστορία, που βασίζονται σε έγκυρες πηγές. Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν τις ακόλουθες ερωτήσεις σε σχέση με τις πηγές αυτές (οι ερωτήσεις περιλαμβάνονται και στην Πηγή):

- Από ποια άποψη η εμπειρία της Rita Kuhn αναδεικνύει το γεγονός ότι κάποιες φορές επιβάλλεται συγκεκριμένη ταυτότητα σε άτομα ή ομάδες; Ποιες είναι οι συνέπειες σε αυτήν την περίπτωση;
- Τι υποδηλώνει η ύπαρξη «ανθρώπινων ζωολογικών κήπων» για την αντίληψη των Ευρωπαίων όσον αφορά τους λαούς των αποικιών τους, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο τους μεταχειρίζονταν;